

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 19 februari 1937 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t (punkt 25, sid. 39—52, av det vid propositionen under femte huvudtiteln fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden) föreslagit riksdagen att *dels* till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 5,500,000 kronor, *dels ock* medgiva, att förre ordföranden i Älvsåkers kommuns hälsovårdsnämnd Albert Ahlberg må befrias från honom jämlikt Fjäre häradsrätts utslag den 8 februari 1935 åliggande skyldighet att till Hallands läns hushållningssällskap utgiva ersättning med 2,500 kronor, ävensom att ifrågakarande fordran hos Ahlberg må avskrivras ur hushållningssällskapets räkenskaper.

I statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t vidare (punkt 4, sid. 10, av det vid propositionen under »Utgifter för kapitalökning. Bil 4» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden) föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

dels två likalydande, väckta den ena, inom första kammaren, nr 144, av herr V. Andersson och den andra, inom andra kammaren, nr 303, av herr A. Pettersson i Dahl m. fl., vari hemställts, att riksdagen vid anvisande av det under punkt 23 i femte huvudtiteln begärda anslaget till bidrag för främjande av bostadsbyggande på landet måtte uttala, att vid bostadsförbättringsverksamhetens bedrivande företrädet till bidrag skall avgöras bland annat med hänsyn till sökandens ekonomiska förmåga att på egen bekostnad genomföra förbättringen, samt att vid avgörandet av detta företräde ansökningar, som avse lönebostäder och andra bostäder, skola behandlas såsom en enhet;

dels ock en inom andra kammaren av herr V. Karlsson i Grängesberg m. fl. väckt motion, nr 76, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

Beträffande förbättringsbidrag och nybyggnadslån för bostadsbyggnadsföretag på landsbygden har Kungl. Maj:t genom särskilda kungörelser i ämnet meddelat i huvudsak följande föreskrifter.

Förbättringsbidrag och nybyggnadslån kunna beviljas till bostadsbyggnadsföretag på landet — i municipalsamhällen dock först efter prövning av Kungl. Maj:t beträffande varje samhälle — samt inom de delar av städerna, där hälsovårdsstadgans föreskrifter för landet äro tillämpliga.

Förbättringsbidrag få lämnas för ur hälsosynpunkt påkallade reparationer och andra förbättringsarbeten å bostadslägenheter samt för uppförande av nya bostadslägenheter i stället för förut befintliga, bristfälliga sådana, så framt de ifrågavarande bostadslägenheterna, så vitt för närvarande kan bedömas, äro behövliga för framtiden samt sökandena — för att inom den närmaste tiden kunna genomföra vederbörande byggnadsföretag — äro i behov av ekonomiskt bistånd och förbinda sig att enligt fastställd byggnadsplan och inom föreskriven tid utföra byggnadsföretagen. Som ytterligare villkor är föreskrivet, att bostadslägenheterna efter byggnadsföretagens genomförande skola uppfylla hälsovårdsstadgans krav. Bidragsbeloppet skall motsvara viss del av de för vederbörande byggnadsföretag uppskattade kostnaderna. Denna del skall i varje särskilt fall bestämmas med skälig hänsyn tagen till sökandens förmåga att själv bidra med penningar, material, transporter och eget arbete samt till den rätt han må äga att för byggnadsföretaget av annan undfå ersättning. I regel skall bidraget understiga 50 procent av nyssnämnda kostnader. En högsta gräns är dragen vid ett belopp av 1,000 kronor för bostadslägenhet.

Nybyggnadslånen löpa med 4 procent ränta, fordra godtagbar säkerhet samt amorteras under en tid av 20 år. De få lämnas för samma slags byggnadsföretag som förbättringsbidrag, dock icke för smärre reparationer och förbättringsarbeten, och under samma förutsättningar med det undantaget, att nybyggnadslån kan beviljas även person, som icke är i behov av ekonomiskt bistånd för att byggnadsföretaget skall komma till stånd. Lånen få ej överstiga 70 eller tillika med förbättringsbidrag 80 procent av byggnadskostnaderna. En högsta gräns är beträffande nybyggnadslån dragen vid ett belopp av 3,000 kronor för bostadslägenhet. Skall för samma byggnadsföretag utgå såväl nybyggnadslån som förbättringsbidrag får dock nybyggnadslånet högst uppgå till 2,000 kronor för varje särskild bostadslägenhet.

Rätt att tilldelas förbättringsbidrag eller nybyggnadslån tillkommer den, som äger eller är underhållsskyldig för de bostadslägenheter, å vilka reparation eller annat förbättringsarbete skall utföras eller som skola ersättas genom nybyggnad.

Till främjande av bostadsbyggande på landsbygden hava hittills anvisats sammanlagt 40.5 miljoner kronor. Det för innevarande budgetår anvisade beloppet, 7.5 miljoner kronor, är fördelat på tvenne anslag, nämligen dels ett anslag å 5.5 miljoner kronor under femte huvudtiteln, avsett uteslutande för förbättringsbidrag, och dels ett anslag å 2 miljoner kronor till kapitalökning för den genom beslut av 1935 års riksdag inrättade lånefonden för främjande

av bostadsbyggande på landsbygden, från vilken fond skola utlämnas nybyggnadslån.

Fördelningen av hittillsvarande anslagsbelopp 40,500,000 kronor framgår av följande tablå.

	Kronor
<i>Förbättringsbidrag:</i>	
Lönebostäder	2,438,500
Andra bostäder	28,066,000
<i>Lån:</i>	
Lönebostäder	943,530
Andra bostäder	6,530,000
	37,978,030
Administrationskostnader och vissa av statens egnahemsstyrelse	
direkt beviljade understöd	645,496
<i>Odisponerad återstod</i>	1,876,474
	Summa hittills anvisat 40,500,000

Såsom härav framgår uppgår den odisponerade återstoden till 1,876,474 kronor. Detta belopp, varav 1,350,000 kronor äro förbättringsbidragsmedel, är avsett att i första hand användas för 1936 års ansökningar beträffande lönebostäder, för ansökningar, som ingivas efter av egnahemsstyrelsen erhållen dispens jämlikt kungörelsen den 3 oktober 1936 (nr 524), för administrationskostnader samt för bidrag och lån i ärenden, som genom klagomål komma under egnahemsstyrelsens prövning. Möjligheten för statens egnahemsstyrelse att sålunda bevilja dispens har öppnats i anslutning till ett av 1936 års riksdag gjort uttalande. Riksdagen uttalade, att det nu närmast syntes gälla att söka tillgodose återstående medelsbehov på grundval av 1934 års ansökningar men att, även om denna begränsning måste i stort sett upprätthållas, möjlighet dock borde stå öppen att i enstaka undantagsfall lämna bidrag även på grund av nyinkomna framställningar. Därvid avsåge riksdagen exempelvis sådana fall, då vederbörande hälsovårdsnämnd funne ett initiativ vara alldeles särskilt påkallat och utredningen tydligt gäve vid handen, att behovet av statens bistånd för upprustningen av en bristfällig lägenhet rent humanitärt sett måste framstå såsom synnerligen trängande.

Statens egnahemsstyrelse har ansett sig böra uppskatta det ytterligare medelsbehovet till 13,000,000 kronor, varav 10,000,000 kronor för förbättringsbidrag och 3,000,000 kronor för nybyggnadslån. Under åberopande härav hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte av 1937 års riksdag äska ett belopp av 13,000,000 kronor för fullföljande av bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden.

Departementschefen har anfört följande:

De mycket gynnsamma erfarenheter, som från olika delar av landet föreligga rörande betydelsen av bostadsförbättringsverksamheten å landsbygden, motivera till fullo, att anslag för ändamålet utgår jämväl under nästa budget-

år. Av den lämnade redogörelsen framgår, att behovet av verksamhetens fullföljande är synnerligen stort. Jag finner mig emellertid icke nu böra ifrågasätta anslag till hela det belopp, som egnahemsstyrelsen ansett erforderligt, utan torde jag i fråga om nu förevarande anslag böra begränsa mig till att påkalla samma belopp, som av riksdagen anvisats för innevarande budgetår, 5,500,000 kronor. Vad åter angår kapitalökningen för fonden för nybyggnadslån, till vilken fråga jag i annat sammanhang återkommer, har jag ansett mig böra biträda egnahemsstyrelsens framställning. För sistnämnda ändamål torde alltså böra äskas 3,000,000 kronor.

Såsom styrelsen framhållit, torde förnyat ansökningsförfarande nu vara påkallat. Byggnadsföretag, vilka komma att finansieras med bidrag och lån av ifrågavarande medel, böra fullbordas före utgången av år 1938. Motsvarande tid för innevarande budgetårs medelsanvisning är utgången av år 1937.

Vad i övrigt angår reglerna för bidrags- och låneverksamhetens bedrivande, hava, såsom den meddelade redogörelsen utvisar, önskemål om vissa jämkningar framkommit från olika håll. De synpunkter, som av bostads-sociala utredningen hävdats, av innebörd att vid nu förevarande stödverksamhet i än högre grad än som redan skett de barnrika familjernas särskilda behov må uppmärksammas, äro otvivelaktigt värda beaktande. Såsom egnahemsstyrelsen betonat, har detta i viss utsträckning redan varit fallet och vunnit stöd genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1936 i anledning av befolkningskommissionens förut omförmälda framställning. Likaledes torde det, med hänsyn till vikten av att även de ekonomiskt allra sämst ställda må kunna komma i åtnjutande av bidrag, finnas goda skäl för att i särskilt ömmande fall helt eller delvis eftergiva kraven på eget bidrag i penningar. Härvid kan tänkas, att vederbörande kommun tillhandahåller erforderligt bidrag. Men jämväl bidrag i form av arbetsprestation vid byggnadsarbetets utförande synes mig i dylika undantagsfall kunna ifrågakomma. Då styrelsen förklarar sig intet hava att erinra emot att synpunkterna i fråga komme till uttryck i gällande bestämmelser, anser jag mig böra överväga åtgärder av sådan innebörd. Styrelsens uttalade uppfattning, att eventuella föreskrifter icke borde givas alltför kategorisk form, delar jag.

Inför de övriga önskemål, för vilka jag nyss redogjort, kan jag icke återhålla den reflexionen, att jämväl åtskilligt av vad därutinnan anförts torde böra komma under omprövning vid fastställandet av bestämmelser för verksamheten eller vid planläggningen i fortsättningen av densamma. Det synes mig sålunda angeläget, att effektiv kontroll utövas å kostnadsberäkningarna. Och likaledes lär det vara ett allmänt intresse, att det sörjes för att statsstödet i fråga om lönebostäderna icke blir föremål för missbruk. Den anordning, som, enligt vad egnahemsstyrelsen uppgivit, i detta avseende tillämpats i Södermanlands län, synes böra vidtagas jämväl inom riket i övrigt. Avseende bör — icke minst då det gäller lönebostäderna — fästas vid behovet såväl ur hälsosynpunkt som ur utrymmessynpunkt.

I fråga om det av sociala jordutredningen framställda förslaget, att statsmedel måtte ställas till förfogande för iordningställande av vissa fiskarbostäder å Norrlandskusten och till dessa hörande sjöbodan, har egnahemsstyrelsen funnit berörda syfte behjärtansvärt. Styrelsen har ock förordat, att anslag av statsmedel till det av utredningen angivna beloppet, 50,000 kronor, måtte få utgå för sagda förbättringsverksamhet.

Den åsyftade verksamheten synes mig så närbesläktad med den, som bedrivs med anlitande av nu förevarande anslag, att det synes mig fullt rimligt, att det nämnda, jämförelsevis obetydliga beloppet får utgå av anslaget i fråga. Därest riksdagen icke härutinnan framställer någon erinran, torde därför ett belopp av högst 50,000 kronor böra disponeras för tillgodo-

seendet av nu angivna behov. De särskilda bestämmelser, som torde bliva erforderliga, lärer Kungl. Maj:t böra meddela i huvudsaklig anslutning till sociala jordutredningens förslag.

Beträffande till sist den uppkomna frågan om avskrivning av statens fordran hos Alvsåkers kommuns hälsovårdsnämnd synes i enlighet med statskontorets förslag detta spörsmål böra underställas riksdagen.

Med hänsyn till den ringa utsikten att av Ahlberg utfå statens ifrågavarande fordran och i betraktande av vad statskontoret i övrigt anfört, vill jag tillstyrka, att Ahlberg befrias från skyldigheten att utgiva det honom ådömda ersättningsbeloppet av 2,500 kronor och att ifrågavarande fordran må ur hushållningssällskapets räkenskaper avskrivas.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att för budgetåret 1937/1938 till bostadsförbättring på landsbygden anvisas anslag med de av Kungl. Maj:t föreslagna beloppen, nämligen 5,500,000 kronor till förbättringsbidrag och 3 miljoner kronor till nybyggnadslån.

Med avseende å det motionsvis framställda yrkandet om bidragsanslagets höjning till det av egnahemsstyrelsen begärda beloppet, 10,000,000 kronor, vill utskottet erinra, att vad nästa budgetår beträffar viss begränsning av anslaget kan vara motiverad redan med hänsyn till det allmänna konjunkturläget och lämpligheten av viss kontinuitet i bostadsförbättringsverksamheten. Genom de anslag å cirka 40,000,000 kronor, som redan beviljats för ändamålet, torde väl också en del av de mest ömmande hjälpbehoven hava kunnat tillgodoses.

Beträffande de av Kungl. Maj:t begärda anslagsbeloppens uppdelning å löne- bostäder och andra bostäder är att märka att ingen avgränsning i detta avseende föreslagits i statsverkspropositionen. Enligt vad utskottet inhämtat är emellertid behovet av bidragsmedel till lönebostäderna för närvarande ej så stort. Av det bidragsbelopp å 1,000,000 kronor, som av 1936 års riksdag angavs böra högst göras för lönebostäderna disponibelt, torde allenast en begränsad del behöva tagas i anspråk.

I fråga om det motionsvis framförda yrkandet om att även frågorna om bidrag till lönebostäder måtte avgöras med tagen hänsyn till sökandens för- måga att på egen bekostnad genomföra förbättringen, vill utskottet erinra, att redan enligt gällande allmänna bestämmelser förbättringsbidrag må be- viljas endast under förutsättning att »sökanden prövas vara i behov av eko- nomiskt bistånd för byggnadsföretagets genomförande». Enligt vad för ut- skottet framhållits hava från statens egnahemsstyrelse på sista tiden åtgärder vidtagits för att säkerställa en bättre och mera enhetlig tillämpning av denna föreskrift inom landets egnahemsnämnder. Vid sådant förhållande torde yrkandet ej behöva föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet, som alltså ej funnit anledning till erinran mot vad departe- mentschefen i olika avseenden föreslagit, får, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

- I. att riksdagen må
a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 76, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, till *bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* för

budgetåret 1937/1938 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 5,500,000 kronor;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag såsom kapitalökning för *lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor, att utgå av lånemedel;

c) för sin del medgiva, att förre ordföranden i Älvsåkers kommuns hälsovårdsnämnd Albert Ahlberg må befrias från honom jämlikt Fjäre häradsrätts utslag den 8 februari 1935 åliggande skyldighet att till Hallands läns hushållningssällskap utgiva ersättning med 2,500 kronor, ävensom att statens i samband därmed stående fordran må efterskänkas och avskrivas;

II. att motionerna I: 144 och II: 303 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 februari 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 28.

Reservation

av herr *Bäcklund*, som med anledning av de i viss mån nya synpunkterna att i första hand de barnrika familjerna skola tillgodoses och att detta skall ske framför andra sökande ansett, att utskottet bort föreslå en höjning av det under I a) upptagna anslaget med 500,000 kronor samt hemställa,

I. att riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 76 till *bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* för budgetåret 1937/1938 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor;
